

VUURVOGEL - Leonardo Nierman 2000

Probeer je eerst voor te stellen dat je dit schilderij op ware grootte ziet: 90x122 cm., nog beter driemaal zo groot, 3 x 4 m., een hele kamerwand. Dan pas doet dit schilderij wat het kan doen: overdonderend fascineren. Stromen kleur wervelen hier door elkaar en voeren je mee in een wereld van vuur en kracht. Overweldigend, fascinerend, maar ook beangstigend. Het doet me denken aan het gloeiende staal dat ik ooit uit een hoogoven zag stromen en aan het gloeiende lava dat uit een vulkaan stroomt, zoals ik dat wel eens in een film zag. Alles wat dit vuur tegenkomt wordt erdoor verteerd en erin opgenomen. Je ziet er nog sporen van in de verschillende vuurstromen links en rechts: allerlei vlekken en strepen in bruin en blauw en geel. Is dit niet het grote vuur van het einde zoals de Hindoes dat zien?

"Mysterium tremendum et fascinans", beangstigend en fascinerend mysterie, dat zijn volgens kenners de woorden die passen bij het religieuze zoals het door mensen in primitieve culturen ervaren wordt. Dat betekent dat we met ons gevoel in de buurt van die religieuze ervaring komen bij het kijken naar dit schilderij. Heel wat anders dat de beelden die we meestal bij God en het goddelijke hebben. De Mexicaanse schilder Leonardo Nierman geeft ons hier wellicht een inkijk in de ziel van de oude culturen van zijn land, die voor hun goden enorme tempels bouwden, maar ook mensen offerden. Je kunt echter ook denken aan het visioen van de profeet Jesaja die God ziet temidden van vurige engelen, terwijl de tempel vol rook is en de deuren trillen in hun hengsels (Jes.6, 1-5; zie bovenbouw les 3).

Als we wat gewend zijn aan de het felle rood en de wervelende beweging, gaan we ook andere zaken zien in het schilderij. Midden in het vele rood trekt een grote felle witte vlek de aandacht, die uitwaaiert naar links en rechts. Daaromheen strepen in verschillende kleuren die meestal vertrekken vanuit de witte vlek; ze contrasteren scherp met de omringende werveling en lopen uit op een punt. Deze strepen doen me denken aan de kernen van vogelveren. In het wit en de rode vlek daaronder zie ik nu ook lijntjes van een verenlijf: ze vormen een figuur

met aan structuur die aan dons doet denken en daarmee onderscheiden is van de andere rode vlakken in het schilderij die eerder een strakke structuur hebben, harder dan de middenfiguur. Het centrum van het schilderij lijkt daardoor wel een vogel te zijn die in het vuur verteerd wordt. Of wordt hij juist door het vuur gevormd? Dan zitten we in de buurt van de oude mythe over de feniks, hoewel die niet uit het vuur maar uit de as oprijst. De kop van de vogel is niet te zien. De vleugeleinden zijn niet duidelijk, ze vervloeien als het ware in andere kleurvlakken. De vogel is verbonden met wat er omheen is.

In de vlakken rondom de centrale figuur kunt je ook allerlei figuren zien, bijvoorbeeld een aantal monsters of primitieve levensvormen. Je kunt de vogel omgeven zien door vijandige krachten, maar je kunt het centrum ook zien als de bron van wat er omheen is.

Boven in het midden een egale blauwe vlek, die je ook kunt zien doorlopen achter de andere kleuren en figuren: het gebeuren lijkt zich af te spelen op een egaal donkerblauwe achtergrond. Is dit de oneindige koude ruimte waarin dit gebeuren zich afspeelt? Het lijkt wel de nacht waarin het vuur oplaait.

Het schilderij geeft geen omljnd object weer, maar eerder een fragment van een groter geheel dat doorloopt buiten het schilderij. Dat roept de vraag op hoe het daarbuiten verder gaat. Dat vul je als kijker onbewust zelf in: je ziet het rood ook daarbuiten overheersen of misschien zie je het duister daar aan de bovenhand. Dat hangt ervan af wat dit schilderij met je doet.

Welk is je eigen verhaal bij dit schilderij? Is dit het vuur dat alles verslindt tot er alleen nog wat as overblijft? Of is dit het vuur van de laaiende energie die in de koude kosmos het leven doet ontstaan? Is de kosmos vol van dit vuur of is het een beperkt gebeuren in de oneindige donkere en koude ruimte? Waarom ontbreekt de kop van de vogel? Wordt je warm van dit schilderij of eerder koud? Vurig of bang?

Je zou de kinderen kunnen vragen om het schilderij uit te breiden en daarmee een bredere kijk te geven op wat hier te zien is.

De schilder werd bij het maken van dit schilderij geïnspireerd door de muziek van het ballet De vuurvogel van Igor Strawinsky. Ken je zelf muziek die hier bij past of kunnen de kinderen verband leggen met muziek die ze kennen? Misschien kun je met hen het gevoel van dit schilderij in muziek uitdrukken.

Het is in ieder geval een schilderij die de oerkracht van het vuur zichtbaar maakt en die je met je gevoel moet benaderen.